

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การที่ประเทศหนึ่งประเทศใดจะพัฒนาก้าวหน้าหรือการพัฒนาจะเป็นไปได้อย่างรวดเร็วมากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญหลายประการ แต่คงไม่มีใครโดยปฏิเสธว่า บรรดาปัจจัยที่สำคัญต่าง ๆ เหล่านั้น ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งที่ละเลยไม่ได้และเครื่องมือสำคัญที่มีบทบาททำให้มนุษย์กลายเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาก็คือ การศึกษา

การจัดการศึกษาจึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดทำเพื่อให้ความรู้แก่คนในชาติ และเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า การจัดการประถมศึกษา เป็นภารกิจที่สำคัญของประเทศอย่างหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการจัดการศึกษาระดับอื่นๆ (กรมวิชาการ, 2535) เพราะการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งวางรากฐานเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ความสามารถขั้นพื้นฐาน และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ (แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535) การศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความสำคัญในการพัฒนาเยาวชนต่อจากระดับประถมศึกษา เป็นการผลิตกำลังคนระดับกลาง เพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ตามต้องการ ความสนใจและความถนัด เพื่อให้แต่ละบุคคลเข้าใจและรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไว้ว่า เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนา คุณธรรม ความรู้ ความสามารถและทักษะต่อจากระดับประถมศึกษา ให้ผู้เรียนได้ค้นพบความต้องการ ความสนใจและความถนัดของตนเอง ทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนมีความสามารถในการประกอบกิจการงานและอาชีพตามควรแก่วัย

โรงเรียนจึงเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญ เพราะเป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ รัฐจึงให้ความสำคัญมากกับการจัดการศึกษา แต่เนื่องด้วยข้อจำกัดต่างๆ ทำให้ไม่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึง จึงมีนโยบายกำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และรัฐให้การสนับสนุนตามสมควร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539) ในปัจจุบันเอกชนได้เข้ามา

มีบทบาทในการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาจำนวนมาก เห็นได้จากจำนวนโรงเรียนเอกชนที่มีอยู่ทั่วประเทศถึง 3,001 โรงเรียน มีครู 81,500 คน และนักเรียนจำนวนถึง 1,917,712 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2539) ซึ่งก็มีผลดีคือ ทำให้เกิดการแข่งขันและทำให้รัฐต้องเร่งพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของรัฐ มีผลทำให้มาตรฐานการจัดการศึกษาโดยส่วนรวมของประเทศดีขึ้น

เมื่อมีจำนวนโรงเรียนมากขึ้น การดำเนินงานจัดการศึกษาของเอกชนนั้น เริ่มมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ กล่าวคือ โรงเรียนเอกชนโดยทั่วไปมีฐานะการเงินทรุดลง โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก เนื่องจากรายได้จากค่าธรรมเนียมการเรียนลดลงอันเป็นผลมาจากการลดลงของจำนวนนักเรียนซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลกระทบมาจากนโยบายการจัดการศึกษาของภาครัฐ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2540) ซึ่งจากรายงานประจำปี เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนการจัดการศึกษาระหว่างภาครัฐและเอกชน พบว่า สัดส่วนการจัดการศึกษาของภาคเอกชนลดลงในทุกระดับ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2541)

ปี พ.ศ.	จำนวนโรงเรียน	จำนวนครู	จำนวนนักเรียน
2539	3,001	81,500	1,917,712
2541	2,730	69,761	1,485,841

จากตารางนี้แสดงให้เห็นว่าในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา จำนวนโรงเรียน จำนวนครู และจำนวนนักเรียนลดลงอย่างมาก ซึ่งเหตุผลของการลดลงนี้ มาจากสาเหตุและปัญหาสำคัญหลายประการ ได้แก่ปัญหาในด้านการดำเนินการด้านวิชาการของโรงเรียน โดยเฉพาะในเรื่องของประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน ปัญหาในด้านคุณภาพของโรงเรียนที่มีมาตรฐานแตกต่างกันทำให้ภาพลักษณ์ของโรงเรียนเอกชนไม่ดีเท่าที่ควร ปัญหาด้านเศรษฐกิจ การเงินของผู้ปกครองที่ไม่สามารถส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนได้ รวมทั้งรัฐก็พยายามปรับมาตรฐานการศึกษาในโรงเรียนของรัฐให้มีคุณภาพสูงขึ้น และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนฟรี ผู้ปกครองจึงย้ายบุตรหลานออกจากโรงเรียนเอกชนเพื่อเข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐ ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีผลกระทบต่อ การอุปถัมภ์ของโรงเรียนเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการศึกษาเอกชนระดับต่ำกว่าปริญญาตรีที่กล่าวไว้ว่า ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพในการจัดการศึกษาของเอกชน เป็นผลมาจากสาเหตุหลายประการกล่าวคือ การพัฒนาทางวิชาการทั้งในด้านการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอน ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง การบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,

2538) ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนให้มีมาตรฐาน คือการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของโรงเรียนนั่นเอง

ดังนั้นจึงนับได้ว่าการจัดการศึกษาในทุกระดับ ถือว่างานวิชาการเป็นงานหลักที่มีความสำคัญมากที่สุดสถานศึกษา เพราะงานวิชาการช่วยพัฒนาสติปัญญา ทักษะ และเจตคติของผู้เรียน ทำให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและมีคุณค่าต่อสังคม ดังที่กิติมา ปรีดีติลล (2532) กล่าวว่า งานวิชาการถือว่าเป็นงานด้านหนึ่งที่สำคัญยิ่ง เป็นหัวใจของหน่วยงานทางการศึกษา งานวิชาการมีความสำคัญเป็นอันดับแรก เพราะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพที่สุด ขณะเดียวกัน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2537) ยังได้กล่าวอีกว่า ความสำเร็จของการศึกษาอยู่ที่การบริหารงานวิชาการ ดังนั้นโรงเรียนหรือสถาบันทางการศึกษาจึงควรยึดงานวิชาการเป็นงานหลักในการบริหารงานในโรงเรียน

จากการศึกษาของ Smith และคณะ (1961) ในด้านการใช้เวลาในการทำงานและให้ความสำคัญของงานในสถานศึกษา งานในความรับผิดชอบของผู้บริหาร โดยแยกงานออกเป็น 7 ประเภท พบว่าในการจัดการศึกษานั้น โรงเรียนได้ให้ความสำคัญกับงานวิชาการมากที่สุด ดังข้อมูลต่อไปนี้

1. การดำเนินงานวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 40
2. งานบริหารงานบุคคล ได้แก่ ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ 20
3. งานกิจการนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 20
4. งานด้านการเงิน คิดเป็นร้อยละ 5
5. งานด้านอาคารสถานที่ คิดเป็นร้อยละ 5
6. งานด้านสัมพันธ์ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 5
7. งานบริหารทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 5

จะเห็นได้ว่าการวางแผนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้น จุดเน้นสำคัญคือการพัฒนาทางด้านวิชาการ ซึ่งจะต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้มีคุณภาพต่อไป

โรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร มีฐานะเป็นโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ บริหารงานโดยคณะนักบวชในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ซึ่งปัจจุบันเปิดการสอนในระดับประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 33 โรงเรียน จำนวนนักเรียนทุกโรงเรียนรวมกันมี 62,566 คน จำนวนครู 2,678 คน

(ฝ่ายการศึกษาสังคมทล.2541) ซึ่งอยู่ในเขตการปกครองของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร ได้แบ่งเขตการปกครองครอบคลุมไปยังจังหวัดต่างๆ 10 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นครปฐม สมุทรสาคร สุพรรณบุรี ฉะเชิงเทรา ปทุมธานี นครนายก พระนครศรีอยุธยา นนทบุรีและสมุทรปราการ ซึ่งการบริหารงานวิชาการโดยทั่วไปครูใหญ่จะเป็นผู้รับผิดชอบ โดยแต่งตั้งครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการเป็นผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการและแต่งตั้งครูหัวหน้าหมวดวิชาเป็นผู้รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าหมวดวิชาต่างๆ

จากรายงานสรุปผลการสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังฆอัครสังฆมณฑล กรุงเทพมหานคร ครั้งที่ 1/2539 ได้กล่าวถึง ปัญหาการดำเนินงานในฝ่ายวิชาการที่เกิดขึ้นในโรงเรียนคาทอลิก ดังนี้

1. ผู้บริหารยังไม่แสดงตนเป็นผู้นำทางวิชาการ
2. บุคลากรครูปฏิบัติงานไม่ตรงกับสาขาวิชา
3. ขาดแคลนครูผู้สอน ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ
4. ขาดบุคลากรที่มีความสามารถทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย
5. ขาดการวางแผนวิชาการที่ชัดเจน
6. การพัฒนาบุคลากรยังไม่มีทิศทางที่แน่นอน
7. ครูขาดเทคนิคในการสอน และไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการสอน

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ฝ่ายการศึกษาของโรงเรียนคาทอลิก สังฆอัครสังฆมณฑล กรุงเทพมหานคร ได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาในระยะ 5 ปี (ปีการศึกษา 2540-2544) ขึ้น โดยมีพันธกิจ วิสัยทัศน์ ในการจัดการศึกษา ดังนี้

พันธกิจ : เพื่อจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ประเภทสามัญศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ และหลักธรรมของพระศาสนา ร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของปวงชน

วิสัยทัศน์ : มีความเป็นเลิศในการจัดการศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษามีพัฒนาการอย่าง

สมดุล

มีความเป็นเลิศในการจัดการศึกษา หมายถึง

1. การบริหารโรงเรียนมีความเป็นเลิศ โดยโรงเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานและผ่านการรับรองตามเกณฑ์มาตรฐาน

2. การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูง คือมีบรรยากาศทางวิชาการ มีสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านอาคารสถานที่ และสื่อที่ทันสมัย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง นักเรียนมีความสุข

ผู้สำเร็จการศึกษามีพัฒนาการอย่างสมดุล หมายถึง มีพัฒนาการที่เหมาะสมครบทั้งด้านสติปัญญา บุคลิกภาพ ศิลธรรม และการเป็นพลเมืองดี

จากแผนงานของฝ่ายการศึกษาของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนได้มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับงานด้านวิชาการ และถือเป็นงานหลักของโรงเรียน ดังที่ อำนวย แยมสอาด (2539) กล่าวว่า "งานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียน เป็นหัวใจของความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของโรงเรียน และผลสำเร็จทางวิชาการ เนื่องมาจากผลสำเร็จของการดำเนินงานตามหลักสูตร" และบุญมี เณรยอด (2534) ได้กล่าวถึงงานวิชาการว่า "การมีครูมีสถานศึกษา ก็เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากงานวิชาการ" โรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร ทุกโรงเรียนจึงมีความเห็นสอดคล้องกันว่า โรงเรียนควรจะมาพิจารณาการดำเนินงานวิชาการ ซึ่งถือเป็นหัวใจในการจัดการศึกษา เพราะเป็นผลประโยชน์โดยตรงที่นักเรียนจะได้รับให้มีประสิทธิภาพยิ่งกว่าที่เป็นอยู่ ควรปรับปรุงและพัฒนาให้เข้ากับยุคของการเปลี่ยนแปลงให้เป็นที่ศรัทธาของผู้ปกครอง และประชาชน ส่วนงานด้านอื่นๆเป็นงานที่ช่วยส่งเสริมให้งานวิชาการบรรลุเป้าหมาย งานวิชาการจึงมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา เพราะเป็นงานที่ส่งผลให้การศึกษาสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

จากเหตุผลต่างๆที่กล่าวมา และประกอบกับฝ่ายการศึกษาของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร มีความประสงค์ให้ทำการวิจัยในเรื่องนี้ และงานวิจัยในเรื่องนี้ยังไม่มีผู้ใดวิจัยศึกษามาก่อนในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลมาปรับปรุงพัฒนางานด้านวิชาการของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร ทั้ง 33 โรงเรียน ให้เป็นโรงเรียนที่มีความเป็นเลิศด้านวิชาการ มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาให้กับเยาวชนของประเทศชาติสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานด้านวิชาการของโรงเรียนคาทอลิก
สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านวิชาการของโรงเรียนคาทอลิก
สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูหัวหน้าหมวดวิชา ในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร จำนวน 33 โรงเรียนที่เปิดสอนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น
2. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร โดยใช้กรอบแนวคิดตามเกณฑ์ของกรมวิชาการกำหนด ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้ยึดเป็นเกณฑ์ในการดำเนินกิจกรรมด้านวิชาการ ประกอบกับโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร ได้ถือเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมด้านวิชาการอยู่ในปัจจุบันมี 8 ด้านและจากการศึกษาทฤษฎี และหลักการทางการบริหารงานวิชาการ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาในเรื่องของการจัดการนิเทศภายในอีก 1 ด้าน
  - 2.1 การบริหารงานด้านวิชาการให้สอดคล้องกับหลักการและจุดหมายของหลักสูตร
  - 2.2 การจัดบุคลากรตรงตามหน้าที่
  - 2.3 การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา
  - 2.4 การจัดสื่อการเรียนการสอน
  - 2.5 การจัดบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน
  - 2.6 การจัดการเรียนการสอน
  - 2.7 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
  - 2.8 การดำเนินการด้านการวัดผลและประเมินผล
  - 2.9 การจัดการนิเทศภายใน

คำนิยามศัพท์

การดำเนินงานด้านวิชาการ หมายถึง วิธีการหรือกิจกรรมที่ฝ่ายวิชาการจัดขึ้นเกี่ยวกับงาน 9 ด้าน คือ การบริหารงานด้านวิชาการให้สอดคล้องกับหลักการและจุดหมายของหลักสูตร การ

จัดบุคลากรตรงตามหน้าที่ การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา การจัดสื่อการเรียนการสอน การจัดบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การดำเนินการด้านการวัดผลและประเมินผล และการจัดการนิเทศภายใน

โรงเรียนคาทอลิก หมายถึง โรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร ที่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 33 โรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ครูใหญ่ในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร

ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ หมายถึง ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานฝ่ายวิชาการของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร

ครูหัวหน้าหมวดวิชา หมายถึง ผู้มีตำแหน่งหรือรักษาการในตำแหน่งหัวหน้าหมวดวิชาของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหาร ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูหัวหน้าหมวดวิชาของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

2. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำหรับฝ่ายการศึกษาของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย